
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2019:3

Lärande i gudstjänsten

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:47, där det föreslås att kyrkostyrelsen ska utarbeta ett material för ett temaår under rubriken ”Lärande i gudstjänsten” med fokus på att förklara texter och ritualer, som inte alltid är lättillgängliga. Gudstjänstutskottet delar motionärernas intention att sprida kunskap om kristen tro och gudstjänstens språk men menar att detta inte uppnås av det som motionärerna föreslår. Utskottet menar att ett genomförande av vad denna motion föreslår skulle innebära ett föregripande av kyrkostyrelsens arbete och en detaljstyrning som inte är önskvärd. Därför föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:47.

Motionens förslag

Motion 2019:47 av Mats Hagelin och Eva Kyrk, Lärande i gudstjänst

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta ett material för ett temaår under rubriken ”Lärande i gudstjänsten”.

Bakgrund

Gudstjänst utgör, tillsammans med undervisning, diakoni och mission, församlingens grundläggande uppgift (kyrkoordningen, inledningen till andra avdelningen). Motionen berör skärningsfältet mellan gudstjänst och undervisning. I motionen efterfrågas undervisning om gudstjänsten för att göra den mer tillgänglig för människor utan förtrogenhet med religiöst språk och praxis.

I arbetet med den kyrkohandbok som togs i bruk 2018 var tillgänglighet och inklusivitet centrala direktiv. Det handlade både om ökad begriplighet i det liturgiska språket generellt och om alternativ i gudstjänstens olika moment som skulle vara speciellt lämpade för gudstjänster med många barn och unga bland deltagarna.

Arbete med metodutveckling för gudstjänst har pågått kontinuerligt åtminstone sedan 1970-talets försöksverksamhet på väg mot 1986 års kyrkohandbok. Det har också resulterat i material av olika slag till stöd för församlingarnas gudstjänstliv. På 1990-talet byggdes en digital gudstjänstbank upp på nationell nivå med tips på hur man kan arbeta med gudstjänstförnyelse. Flera nummer av publikationen *Mitt i församlingen*, som utgavs av dåvarande Församlingsnämnden, ägnades åt gudstjänstförnyelse. Sedan 2018 finns en webbsida, *Gudstjänstliv med nya Kyrkohandboken*,

(www.svenskakyrkan.se/kyrkoandboken/gudstjanstliv) med ett antal artiklar om olika aspekter av gudstjänsten, som är tänkta att användas både av enskilda som vill lära sig mer om Svenska kyrkans gudstjänster och av församlingar, som vill arbeta med att förnya och fördjupa sitt gudstjänstliv.

Det finns en rad böcker, såväl från universitetens forskning som från kyrkliga förlag, som uppmärksammar frågan om gudstjänstförnyelse och gudstjänstpedagogik. Några exempel från senare år är *Liv i kyrkan, 12 steg i gudstjänstförnyelse* av Olle Carlsson och Lisbeth Gustafsson (2015), *Delaktighetens kris, Gudstjänstens pedagogiska utmaning* av Caroline Gustavsson (2016), *Gudstjänstens kärnvärden* av Martin Modéus (2013), *Gudstjänstgemenskap i folkkyrkan* av Fredrik Modéus (2015) och *Kyrkan lär i förändring* av Maria Store (2017). Flera böcker behandlar gudstjänst med och för barn och unga, till exempel *Kyrie och Gloria: Att levandegöra gudstjänsten för ungdomar* av Charlotta Rosman Nissen (2009) och *Barnens stund i gudstjänsten* av Linda Alexandersson (2011 och del 2 2014).

Stiftens gudstjänsthandläggare har ett nätverk där de diskuterar främjandet av församlingarnas gudstjänstliv och utbyter erfarenheter mellan stiftet. Genom dem ordnas också fortbildningar i stiftet. Lunds stift och Luleå stift har tillsammans i projektform arbetat med kyrkorummets pedagogik.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har vid flera tillfällen behandlat motioner med förslag om att kyrkostyrelsen ska ta fram material för att möta församlingarnas behov av pedagogiska material om gudstjänst och gudstjänstförnyelse. Senast 2018 behandlades motion 2018:79 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska initiera en idébank på nationell nivå för att hjälpa och inspirera församlingarna.

Gudstjänstutskottet påtalar i sitt betänkande 2018:3 att mycket av det som efterfrågas i motionen redan finns i böcker, artiklar och på nätet. ”Det är inte mer skrivet material som i första hand skapar ett levande gudstjänstliv, utan det lokala initiativet och lösningar som växer fram ur bön, längtan och engagemang i församlingarna.” Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås, vilket också blev kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:47.

Gudstjänstutskottet noterar att det av kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning om lärande och undervisning framgår att kyrkostyrelsen avser att behandla lärandets plats i gudstjänsten i sitt fortsatta arbete. Utskottet menar att ett genomförande av vad denna motion föreslår skulle innebära ett föregripande av kyrkostyrelsens arbete och en detaljstyrning som inte är önskvärd. Det finns redan mycket skrivet om lärande och gudstjänst, både vad gäller de undervisande momenten i gudstjänsten, till exempel förkunnelsen, samt gudstjänsten som lärandemiljö, exempelvis kommenterade gudstjänster. Därför föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2019:47.

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Karin Tillberg, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Torvald Johansson, Anders Roos, Manilla Bergström, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Carola Norén, Hans Lindholm, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Jannerstig, Birgitta Nilsson, Maria Brolinson, Bartłomiej Szulc, Daniel Engström, Sara Gille, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Om jag kunnat reservera mig mot Gudstjänstutskottets beslut att föreslå att avslå motion 2019:47 skulle jag ha yrkat bifall till motionen.

Jag delar motionärernas åsikt om att Bibelns texter och budskap idag ter sig främmande för många människor i vårt postmoderna samhälle. Jag kommer ofta i kontakt med människor som väljer bort kyrkan och gudstjänsten för att man helt enkelt inte förstår innehållet. Förstår man inte innehållet, får man ingen relation till det, och den blir ointressant, menar jag. Jag skulle vilja hävda att Svenska kyrkan har varit mindre bra på att arbeta utåt med förståelsen för Bibeln och kyrkans texter och budskap bland ickekyrkliga människor.

Daniel Engström